

Краћи прилози

ГОДИНА ШТАМПАЊА МИЛЕШЕВСКОГ ТРЕБНИКА

За Требник (молитвеник) из прве Милешевске штампарије Љуб. Стојановић је у својој раду „Старе српске штампарије“ (1902) на једном месту бележио да је из 1545 год. (стр. 33), а на другом да је из 1546 год. (стр. 38). Дим. Кириловић је запазио саму прву забелешку и њу је једино поменуо у својој чланку „Кад је штампан Милешевски требник“ (Библиотекар III, 1951, 121—122). Стојановић је, међутим, хронологију Требника одређивао и у својој зборнику „Старих српских записа и натписа“. У књ. I (1902) ставља га под 1545 год. Назива га Молитавником (стр. 170). У књ. IV (1923) Стојановић је годину исправио у 1546. О томе има посебну кратку напомену, која гласи: „Година треба да је 1546“ (стр. 51). У књ. VI (1926) Стојановић је објавио расправу „Датирање старих српских записа и натписа“, у којој на три места помиње Милешевски требник. На првом говори о години и каже да „јамачно треба“ да буде 1546 (стр. 194). Друго се односи на кругове сунца и месеца из поговора Требника. Како је поговор састављен 20 септембра и према томе припада првој половини године ондашњег рачунавања (са 1 септембром као почетком), у њему су обележени „као што ваља“ кругови из претходне године (стр. 203). Треће место у Стојановићевој расправи тиче се „темелија“ из поговора. У поговору стоји да је „темелије“ 18. Стојановић је мислио да је то погрешно и да треба да буде 28 (стр. 206).

Кириловић прештампава крај поговора из Требника, и то из примерка Библиотеке Матице српске. То није имао потребе да чини, јер се поговор у целини налази у књ. IV Стојановићевог зборника. Узет је из примерка манастира Хиландара, по препису Ст. Димитријевића (стр. 50—51).

У поговору се налазе ови хронолошки подаци: година „от битија“ (од створења света, по византиској ери) 7055 а од „рождаства Христовог“ 1545, круг сунца 26 а „луње“ (месеца) 5, „злато число“ 8, „темелије“ 18, „епахта“ 4. Требник се почео да „пише“ 27 јануара, а завршен је 20 септембра „у Милешеве“.

Година по византиској ери, 7055, одговара, с обзиром на датум завршавања требника (20 септембар) 1546 год. наше ере,

а не 1545 год. како је у самом поговору означено. Кириловић заборавља да се код Срба употребљава византиска ера све до XVIII века, па налази да „морамо претпоставити да је писац ове белешке (поговора) у Милешевском требнику бар годину од Христово рођења тачно навео“. Због тога се опредељује за 1545 као годину штампања требника.

Против Кириловићевог закључка не сведочи само чињеница да је код Срба била у употреби византиска ера, већ и други хронолошки подаци из поговора. Кругови сунца и месеца рачунају се од 1 марта, па је отуд Стојановић у праву што каже да су они у поговору забележени „као што ваља“. Односе се на 7055 год. по византиској ери, а не на 1545 год. по нашој ери. Златно число је исто што и круг месеца, само по западном рачунању, по коме је за три веће од нашег круга месеца. Год. 7055 био је круг месеца 5, па је према томе тачно записано у поговору да је „злато число“ 8. „Темелије“ (основаније) је „разлика колико дана раније пада месечева младина између једне и друге године у месечеву кругу од 19 година“ (Љуб. Стојановић у расправи „Израчунавање датума празновања Ускрса“, штампаној такође у књ. VI његовог зборника — о овоме на стр. 212). „Темелије“ је 7045 год. било заиста 18, као што пише у поговору. Стојановић је погрешно израчунао да треба да буде 28. „Епахта“ је недељни дан 1 септембра. У поговору пише 4, а треба 5. О значењу тих хронолошких података и о њиховом проверавању видети поменуте Стојановићеве расправе из књ. VI његовог зборника, а такође моју расправу „О Штампарији Црнојевића“ (Гласник Скопског научног друштва XIX, 1938, 146—148).

Само што је „епахта“ за један мања. Сви остали хронолошки подаци слажу се са 7045 год. Исувише је јасно да је та година тачна, а не година по нашој ери, 1545. Милешевски требник, значи, завршен је 7045 год. по византиској ери, односно, с обзиром на 20 септембар, 1546 год. по нашој ери. Почет је 27 јануара 1546 год., а тада је у Венецији, у којој је година почињала 1 марта (H. Grotefend, Taschenbuch der Zeitrechnung, 1922⁵, 13), била је 1545 год. Отуда вероватно погрешка у поговору. Милешевци су своју штампарiju набавили „в мирословствујуштем граду Венетији“, у коме су се године бројале од Христовог рођења. Навикнути на византиску еру, са годином од стварања света и са 1 септембром као почетком године, Милешевци су се очевидно збунили при обележавању године друкчијег бројања и друкчијег почетка.